

Ylýas — Altynjy San

On synag

Jeff Pippenger

2023-10-05

Biz Eliýanyň nyşanly manysy bilen iş salyşyp gelýäris we indi Karmel dagy bilen Sinaý dagynyň taryhlaryny, Protestantizmiň şahasy üçin barha ösüşli synag işini hem-de Protestantizmiň şahasyna paralel gelýän Respublikanizmiň şahasy üçin barha ösüşli syýasy ösüşi görkezmek üçin ulanýarys.

Soňky makala Gadymy Ysraýylyň Gyzylden deňizden geçişinden soň başdan geçiren onunjy we soňky synagyny görkezýän Sanlar kitabynyň on üçünjy we on dördünjy bablaryndaky gozgalaňy seljerýärdi. Bu taryh Millerit taryhynyň başlangyç hereketi bilen utgaşýar, emma şol bir wagtyň özünde Hudaýyň soňky hereketiniň taryhy bilen hem utgaşýar. Ylham kitaby on dördde beýan edilen üç perişdäniň hemmesiniň işi başlangyçdaky bir hereket we ahyrdaky bir hereket arkaly ýerine ýetirilýär.

“Üçünjy perişdäniň habarynyň yglan edilmegine goşulýan perişdäniň şöhraty bilen bütin ýer ýüzi ýagtyldylmalydyr. Bu ýerde dünýä möçberindäki gerime we görüp-eşidilmedik güýje eýe bir iş öňünden habar berilýär. 1840–44-nji ýyllardaky advent hereketi Hudaýyň güýjüniň şöhratly bir beýanydy; birinji perişdäniň habary dünýäniň her bir missionerlik duralgasyna ýetirildi, käbir ýurtlarda bolsa on altynjy asyryň Reformasiýasyndan bäri haýsydyr bir ýurtda şaýatlyk edilen in beýik dini gyzyklanma boldy; emma bularyň ählisi üçünjy perişdäniň soňky duýduryşy astyndaky kuwwatly hereket tarapyndan geçiler.” The Great Controversy, 611.

Başlangyç hereketiniň taryhy bilen ahyrky hereketiň taryhynyň arasynda biz Laodikeýa ýygnağynyň taryhyny görýäris. Öz şöhraty bilen ýeri ýagtylandyryýan perişde aç-açan ýygnak däl-de, bir hereket hökmünde tanadylýar.

Bu pygamberlikde görkezilen döwürde Babil hakynda şeýle diýilýär: «Onuň günäleri göge ýetdi, Hudaý bolsa onuň etmişlerini ýatlady». Ylham 18:5. Ol öz ýazygynyň ölçegini doldurdy, we onuň üstüne heläkçilik inmek üzre. Emma Hudaýyň henizem Babilde bir halky bar; we Onuň höküm-jezalarynyň gelmeginden öň, bu wepaly adamlar onuň günälerine şarik bolmazlyklary we «onuň belalaryndan paý almazlyklary» üçin ol ýerden çagyrylyp çykarylmaladyr. Şonuň üçin asmandan inip gelýän, ýer ýüzünü öz şöhraty bilen ýagtyldýan we güýçli ses bilen gaty gygyryp, Bablyň günälerini yglan edýän perişde bilen alamatlandyrylan hereket ýüze çykýar. Onuň habary bilen baglanyşyklylykda şeýle çagyryş eşidilýär: «Eý, Meniň halkym, ondan çykyp gaýdyň». Bu yglanlar üçünjy perişdäniň habary bilen birleşip, ýer ýüzünde ýaşayanlara berilmeli in soňky duýduryşy emele getirýär. «Beýik göreş», 604.

Ähli pygamberleriň hemmesi biri-biri bilen ylalaşýarlar we olaryň ählisi pygamberlikleriň yglan edilen günlerini kesgitleýişlerinden has anyk görnüşde “ahyrky günleri” görkezýärler. Bu hadysanyň bir mysaly hökmünde, Ylham kitabyň on sekizinji babyndaky perişde, Ylham kitabyň onunjy babyndaky perişde arkaly öňden nyşanlanan bolupdyr we şeýle hem şeýledir. Olaryň ikisi-de aşak inenlerinde ýer ýüzünü onuň şöhraty bilen ýagtyldýarlar. White uýajyk ilkinji

perişdäni Early Writings kitabynda kesgitleýär.

“İsa ýer ýüzüniň ýaşajylaryny Onuň ikinji gezek peýda bolmagyna taýýarlanmak üçin duýdurmak maksady bilen güýçli bir perişdä tabşyrdy. Perişde gökde Isanyň huzuryndan çykyp gidende, onuň önünden örän ýagty we şöhratly bir nur öňe düşdi. Maňa onuň wezipesiniň ýer ýüzüni öz şöhraty bilen ýagtyltmakdan hem-de adamlary Hudaýyň geljek gazaby barada duýdurmakdan ybaratdygy aýdyldy.” Irki Ýazgylar, 245.

Ylhamyň on sekizinji babyndaky şol perişde 2001-nji ýylyň 11-nji sentýabrynda indi. Ol 1840-njy ýylyň 11-nji awgustynda inen perişde arkaly önünden nusgalanyp görkezilipdi. Işaya kitabyň altynjy babynda Işaya gökdäki ybadathanany we Hudaýyň şöhratyny görýär. Altynjy babyň üçünji aýatynda bütün ýeriň Hudaýyň şöhratyndan doludygyny aýdylýar. Bu, Ylhamyň on sekizinji babyndaky perişde inende bolup geçýär.

Bundan soň men başga bir perişdäniň gökden inýändigini gördüm; onuň uly ygtyýary bardy, we ýer onuň şöhraty bilen ýagtyldy. Ylham 18:1.

Işaya kitabyň altynjy bapynyň üçünji aýaty şol bir taryhy görkezýär.

Biri beýlekisine gygyrdy we şeýle diýdi: «Mukaddes, mukaddes, mukaddesdir Hökmürowan Reb; bütün ýer ýüzi Onuň şöhratyndan doludur». Işaya 6:3.

Uayt Waýt Işanyň mukaddes ýer baradaky görnüşini Ylhamyň on sekizinji babyndaky hereket bilen birleşdirýär.

Tagtyň önündäki serafimler Hudaýyň şöhratyna seredip durkalar, şeýle bir hormat doly haýranlykdan doludylar welin, olar özlere hiç bir pursatlap-da öz-özüne hoşal bolmak bilen ýa-da özlere, ýa-da biri-birine haýran galmak bilen garamaýarlar. Olaryň alkyşy we şöhraty beýik hem-de ýokary görülen Serkerdeler Rebbi üçindir; onuň eteginiň şöhraty ybadathanany doldurýar. Olar bütün ýer ýüzüniň onuň şöhraty bilen doljak geljegini görenlerinde, ýeňişli alkyş aýdymy biri-birinden sazyň owazy bilen gaýtalanýar: «Mukaddes, mukaddes, mukaddes, Serkerdeler Rebbidir». Olar Hudaýy şöhratlandyrmak bilen doly kanagatlanýarlar; we onuň huzurynda, onuň makullama ýygryşynyň astynda, başga hiç zady islemeýärler. Onuň keşbini görtermekde, onuň hyzmatyny etmekde we oňa ybadat etmekde, olaryň iň beýik ymtylyşy doly amala aşýar.

Işaya berlen görnüş Hudaýyň halkynyň soňky günlerdäki ýagdaýyny aňladýar. Review and Herald, 1896-njy ýylyň 22-nji dekabry.

Ylhamda onunjy babynda Ýahýa hem-de on sekizinji babynda, şeýle-de Işaya altynjy babynda we White uýanyň düşündirişlerini hem goşmak bilen, ýeriň Hudaýyň şöhraty bilen ýagtyldylmagynyň bu ähli mysallaryny taryhyň şol bir döwrüne ýerleşdirýärler. 2001-nji ýylyň 11-nji sentýabrynda bolup geçen wakalara bütün ýer şaýat boldy. 1863-nji ýylda jemlenen Millerit hereketiniň yzygiderli taryhy, Ylhamda on sekizinji bapdaky güýçli perişdäniň, Ylhamyň onunjy babynda inen perişde bilen baglanyşykly taryh bilen bilelikde inýän döwrüniň nusgasy boldy. Bu aýyň başlangyç şertleri goýup, biz indi Sanlar kitabyň on dördünji babynda görkezilen synag işine dolanarys. Musa, Müsüre gaýdyp gitmegi hem-de Ýeşuwany we Kalebi daşlap öldürmegi isleýän

gozgalaňçylaryň hatyrasyna araçyllyk edeninden soň, Hudaý Musanyň araçyllygyny kabul edýär.

Reb şeýle diýdi: “Men seniň sözüňe görä bagyşladym; ýöne Men diridigime ant içýärim, tutuş ýer ýüzi Rebbiň şöhraty bilen dolar. Çünki Meniň şöhratymy we Müsüriň içinde hem-de çölda eden gudratlarymy görüp, şonda-da häzir şu on gezek Meni synap, sesime gulak asmadyk şol adamlaryň hiç biri atalaryna ant içip wada eden ýurdumy elbetde görmez; Maňa garşy baş galdyranlaryň hiç biri ony görmez. Emma hyzmatkärim Kalepde başga bir ruh bolany we ol Maňa doly eýerendigi sebäpli, Men ony baran ýurduna girizerin; onuň nesli hem şol ýurdy miras alar.” Sanlar 14:20–24.

Mukaddes Kitabyň Sanlar kitabynyň on dördünji babynda beýan edilýän bu taryh gadymy Ysraýyl üçin iň soňky synag bolup, olaryň şowsuzlygy indiki kyrk ýylyň dowamynda çöldäki ölümü özlerine berkidip berdi. Bu taryh Wahýy on sekizinji bap bilen göni baglanyşyklydyr, çünki şol ýerde Hudaý: «Öz ýaşayşym hakyna kasam edýärim, бүтін ýer Rebbiň şöhraty bilen dolar» diýip ygylan etdi. Bu Hudaýyň şu taryhy ýazgyda goýýan örän güýçli beýannamasydyr, we muny etmek bilen Ol Sanlar kitabynyň on üçünji we on dördünji baplarynda beýan edilýän taryhyň Wahýy on sekizinji bapdaky perişdäniň gudratly hereketine öňe tarap yşarat edendigini nygtaýar. Wahýy on sekizinji bap Hudaýyň galyndy halkynyň soňuny görkezýändigini sebäpli, Hudaýyň galyndy halkynyň başlangyjy hem Sanlar kitabynyň garaşýan şu parçada şkillendirilýär.

1840-njy ýylyň 11-nji awgustynda, ikinji «waýyň» Yslam baradaky pygamberliginiň ýerine ýeten pursatynda, öň saýlanan äht halky ýaňy-ýakynda dogrulygy subut edilen Iliýanyň habary bilen synag edildi.

2001-nji ýylyň 11-nji sentýabrynda, üçünji betbagtçylyga degişli Yslamyň pygamberliginiň ýerine ýetmeginde, öňki saýlanan äht halky ýaňy-ýakynda dogrudygyny subut edilen Ylýasyň habary hökmünde dirileriň höküm edilşiniň başlanmagyny belläp geçdi.

Milleritler döwrüniň Ylýas habary pygamberlik wagtynyň çäginde ýerleşdirilipdi. 2001-nji ýylyň 11-nji sentýabryndaky Ylýas habary bolsa taryhyň gaýtalanmagy çäginde ýerleşdirilipdi. 2001-nji ýylyň 11-nji sentýabry 1840-njy ýylyň 11-nji awgustynyň taryhyny gaýtalady, çünki bu iki senäniň ikisi hem Yslama degişli bir pygamberligiň ýerine ýetmegini aňladýar, hem-de ikisi hem uýanyň inmegini alamatlandyrýar; bu uýa barada Waýta uýa onuň “Isa Mesihden pes bolmadyk bir şahsdygyny” aýdýar. Waýta uýa Ylhamyň onunjy bapdaky uýa barada aýdyşy ýaly, Ylhamyň on sekizinji bapdaky uýa barada hiç haçan “ol Isa Mesihden pes bolmadyk bir şahsdy” diýip aýtmaýar, emma Ylhamyň on sekizinji bapdaky uýasy ýeri “özüniň” şöhraty bilen nurlandyryýar, hem-de Mukaddes Ýazgylar ýeri nurlandyryýanyň Isa Mesihiň şöhratydygyny açyk görkezýär.

Başlangyçda protestantlaryň synagyny amala aşyran höküm gurady, Eliýa arkaly görkezilen Millerit hereketi boldy. Ahyrda Ýedinji Gün Adwentizminiň synagyny amala aşyran höküm gurady, bir ýüz kyrk dört mün arkaly görkezilen Eliýa hereketidir. Eliýanyň nyşanynyň birdan köp manysy bar; ol Milleri we Millerit hereketini aňladýandygyna garamazdan, ol bir ýüz kyrk dört mün hem aňladýar.

“Üýtgeşme dagynda Musa Mesihe günäniň we ölümniň üstünden gazanan ýeňşine şaýat boldy. Ol adylaryň direlişinde gabyrdan çykjaklary wekilçilik edýärdi. Ölümü görmän asmana alnyp

gidilen Ylýas bolsa, Mesihni ikinji gelişinde ýerde diri boljaklary we ‘birden, göz açyp-ýumasy salymda, soňky surnaýda’ ‘özgerdijekleri’ wekilçilik edýärdi; çünki ‘bu pany beden baklyklyklygy geýmeli,’ hem-de ‘bu çüýreýän beden çüýremezligi geýmeli.’ 1 Korintoslylar 15:51-53. Isa, ‘ikinji gezek günä üçin däl-de, gutulyş üçin’ geljek wagtynda nähili peýda bolsa, asman nuruna bürenipdi. Çünki Ol ‘Öz Atasynyň şöhratynda mukaddes perişdeler bilen’ geler. Ýewreýler 9:28; Mark 8:38. Halasgäriň şägirtlere beren wadasy indi ýerine ýetipdi. Dagnyň üstünde geljek şöhrat patyşalygy kiçeldilen görnüşde görkezildi,—Patyşa hökmünde Mesih, direlen mukaddesleriň wekili hökmünde Musa, hem-de diri alnyp gidilenleriň wekili hökmünde Ylýas.” The Desire of Ages, 412.

Geçip gidilen äht halky ondan ikäniň arasynda onuň köpçüligi ondan azlygyndan has köpdür. Köp adam çagyrylýar, emma az adam saýlanýar. Onunjy synagyň şowsuzlygy Wada edilen Ýer baradaky erbet habaryňmy ýa-da ýagşy habaryňmy ret edilendigine ýa-da kabul edilendigine baglydy. Şeýlelikde, bu ýerde şekillendirilen taryh, öňe barýan synag taryhynda ýeňşiň ýa-da ýeňlişiň şol bir maglumatlary düşündirýän iki usulyýetiň biriniň saýlanyşyna esaslanýandygyny görkezýär.

On iki ıçalynyň hemmesi Wada Berlen Ýurdy gördüler, emma Wada Berlen Ýurduň nämäni aňladýandygy babatda iki dürli netije çykaryldy. Habarlaryň biri ynsan gorkusy bilen herekete getirildi, beýlekisi bolsa iman bilen. Olaryň biri Hudaýyň ýolbaşçylygyny ret edip, Müsür gulçulygyna dolanmak islegini ýüze çykardy, beýlekisi bolsa Hudaýyň ýolbaşçylygyna bil baglap, Wada Berlen Ýurda tarap öňe gitmek islegini ýüze çykardy.

Millerit hereketinde hem köplük Wawilonyň gulçulygyna gaýdyp barmagy we onuň gyzlary bolmagy saýlady, munuň özi bolsa olaryň birinji perişdäniň pygamberlik habaryny ret etmek baradaky kararynyň ýüze çykması boldy. Wepadar Milleritler bolsa 1844-nji ýylyň ýazyndaky birinji lapykeçlikde görünüp duran şowsuzlykdan soň hem birinji perişdäniň pygamberlik habaryna eýermegi saýladylar. Sanlar kitabynyň taryhy şol bir pygamberlik habarynyň iki dürli seljermesini aňladýan on iki ıçalynyň iki dürli “habaryny” beýan edýär. 1863-nji ýylda Laodikýa Adventizmi bir pygamberlik habaryny kabul etmän, öňden berkidilen bir pygamberlik habaryny ret etdi. 1863-nji ýylda Laodikýa Adventizmi William Milleriň ähli gulluk döwrüniň dowamynda oňa garşy duran Mukaddes Kitap usulyýetine gaýdyp baryp, ony kabul etdi. Pygamberlik habaryny ret eden we gulçulyga gaýdyp barmagy islänler ahyrsoňy çölde ölen Sanlar on dördüň gozgalançylary bilen nusgalandyryldy.

On sany alamat hökmünde seredilende, ähli alamatlar ýaly onuň hem birden köp manysy bardyr. Onuň alamatlaýyn manysy ýerleşýän aýatynyň mazmuny arkaly düşünilmelidir. “On” alamat hökmünde yzarlamaný aňladyp biler. Ol synagy aňladyp biler. Ol Ýewropanyň patyşalarynyň, Ysraýylyň demirgazyk taýpalarynyň we Birleşen Milletler Guramasynyň on esse birleşigini aňladyp biler. Smyrna ybadathanasynda Hudaýyň halky on günläp muşakgata duçar bolmalydy.

Çekecek olduğun şeyleriň hiç birinden gorkma: ine, synalyp görmegiňiz üçin iblis siziň käbiriňizi zyndana taşlar; we on gün muşakgat çekersiňiz: ölüme çenli wepaly bol, men saňa ýaşayyş täjini bererin. Ylham 2:10.

Taryhçylar Smirnanyň taryhynda Diokletian tarapyndan amala aşyrylan yzarlamany görkezýärler, çünki ol Smirnanyň taryhyndaky iň gazaply yzarlama bolup, on ýyl dowam edipdir. Beýleki taryhçylar Smirnanyň taryhynda on dürli yzarlamany kesgitleýärler. Her niçik hem bolsa, olar Ymamlyk Rimi tarapyndan amala aşyrylypdyr; şol Rim Danyýel ýedinji bapda on şah bilen şekillendirilýär. Şol on patyşa, papalyk bilen zyna eden Ahap arkaly nusgalanan patyşalardy, hem-de Garaňky Asyrlardaky gyrgyny amala aşyrmak üçin papalygyň ulanan yzarlama guraly bolupdylar. “On” Jezebel üçin yzarlamany amala aşyryan döwlet häkimiýetini aňladýar. Danyýeliň birinji babynda “on” synag döwrüni alamatlandyrýar.

Ýalbarýaryn, gullaryňy on gün synap gör; bize iýmäge baklag, içmäge-de suw bersinler. Soňra biziň ýüz keşbimize, hem-de patyşanyň naharyndan iýýän ogullaryň ýüz keşbine seniň önünde garalsyn; nähili görseň, gullaryňa şoňa görä et. Şeýlelik bilen, ol bu işde olaryň sözünü kabul etdi-de, olary on gün synady. On günün ahyrynda olaryň ýüz keşbi patyşanyň naharyndan iýen ähli ogullaryňkydan has görmegeý we bedeni taýdan has semiz görüldi. Daniel 1:12–15.

Sanlar kitabyňyň on dördünji babynda gadymy Ysraýyl belli bir wagtyň dowamynda on synag bilen Hudaýy on gezek gazaplandyrypdy.

Emma Meniň diridigime ant içýärin, ähli ýer Rebbiň şöhraty bilen dolar. Sebäbi Meniň şöhratymy we Müsürde hem-de çölde eden gudratlarymy gören, indi bolsa Meni on gezek synan we sesime gulak asmadyk şol adamlaryň barysy... Sanlar 14:21, 22.

Gyzyl deňzinden halas edilenden soň onunjy synaga çenli bolan dokuz gozgalaňyň ýa-da başa barmadyk synaglaryň haýsy anyk gozgalaňlary aňladýandygyna düşünmek üçin internetde gözleg etseňiz, gadymy Ysraýylyň şowsuzlyklaryndan haýsysynyň şol on synagyň biri hökmünde bellemelidigi barada birnäçe tapawutly görnüşe duşarsyňyz. Men, aýratynlykda 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabry bilen gabat getirilendigi görkezilen Gyzyl deňizdäki halas edilişiň şol on synagyň başlangyjydygyny, şonuň üçin hem 1844-nji ýyldan 1863-nji ýyla çenli ýüze çykan synaglary sanamaga başlanmaly ýeriň şoldygyny öňe sürýärim. Danyýel kitaby açylan 1798-nji ýylda başlan we kem-kemden öňe giden bir synag ediş prosesi bardy, şol proses birinji we ikinji perişdäniň habarlarynyň taryhyny öz içine alyp, 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabrynda üçünji perişdäniň gelmegi bilen tamamlandy.

Minneapoliste Hudaý Öz halkyna täze ýagdaýlarda hakykatyň gymmatly gymmatbaha daşlaryny berdi. Gökden gelen bu nur käbirleri tarapyndan, Ýehudylaryň Mesihi ret edenlerinde görkezen ähli tersligi bilen ret edildi, hem-de “köne serhet nyşanlarynyň” ýanynda durmak hakda köp gürrüň edildi. Emma olaryň köne serhet nyşanlarynyň nämedigini bilmeýändiklerine delil bardy. Wyždana özüni makulladýan subutnama hem-de Sözden getirilýän delillendirme bardy; ýöne adamlaryň aňlary nuryň girmegine garşy berçinlenip, möhürlenipdi, sebäbi olar muny “köne serhet nyşanlaryny” aýyryan howply ýalňyşlyk diýip karar edipdiler, emma bu köne serhet nyşanlarynyň bir gazyjagyny-da ýerinden gozgamaýardy; tersine, olaryň köne serhet nyşanlaryny nämäniň emele getirýändigini baradaky düşüňjeleri ýoýlupdy.

1844-nji ýylda wagtyň geçip gitmegi beýik wakalaryň döwri boldy; ol biziň haýran galan gözlerimiziň önünde asmanda bolup geçýän mukaddes ýeriň arassalanýşyny açdy hem-de ýer

ýüzündäki Hudaý halky bilen çözügütlü baglanyşyga eýe boldy; [şeýle hem] birinji we ikinji perişdäniň habarlary we üçünjisi peýda boldy, üstünde: “Hudaýyň tabşyryklary we Isanyň imany” diýip ýazylan baýdak ýaýradyldy. Bu habaryň astyndaky möhüm bellikleriň biri Hudaýyň ybadathanasy boldy; ony Onuň hakykaty söýýän halky asmanda gördi, hem-de Hudaýyň kanunyny öz içinde saklaýan Äht sandygy hem görüldi. Dördünji tabşyrygyň Sabatynyň nury Hudaýyň kanunyny bozanlaryň ýoluna öz güýçli şöhlelerini saçdy. Erbetleriň ölmez-ýitmez dældigi köne bir möhüm bellikdir. Men köne möhüm bellikleriň sözbaşylygy astyna girip biljek başga hiç zady ýadyma getirip bilemok. Köne möhüm bellikleri üýtgetmek baradaky bu ähli gykylyk bütinleý hyýalydyr.” The 1888 Materials, 518.

1844-nji ýylyň 22-nji oktyabrynda üçünji perişde elinde bir habar bilen geldi.

“Isa Mukaddes ýerde alyp baran gullugyny tamamlap, Iň Mukaddes ýere geçende hem-de Hudaýyň kanunyny özünde saklaýan Ähtiň sandygy önünde duranda, Ol dünýä üçünji habary bilen başga bir gudratly perişdäni iberdi. Perişdäniň eline bir ýazgy goýuldy, ol gudrat we beýiklik bilen ýere ineninde, adama hiç haçan ýetirilmedik iň elhenç haýbaty özünde jemleýän aýyrganç duýduryşy jar etdi.” Early Writings, 254.

1844-nji ýylyň 22-nji oktyabrynda Hudaýyň halkynyň iýmelidigi bir pergament elinde bolan bir perişde indi. Şondan soň kesgitlenýän “sütün daşlary” taglymatlary ýa kabul edilip, “iýilmelidi”, ýa-da ret edilip, “iýilmeli dälidi”. Üçünji perişde elinde pergament bilen gelende, şol pergamentiň içindäki habar synagdan geçirýän alty hakykaty aňladýardy. Şol alty synag “wagtyň geçmegi” hökmünde kesgitlenip, bu iki müň üç yüz ýyllyk pygamberligi aňladýardy; höküm, “mukaddes ýeriň tämizlenmegi” hökmünde görkezilipdi; üç perişdäniň habarlary; “Hudaýyň kanuny”; “Sabath”; hem-de “janyň ölmez-ýitmez dældigi” hökmünde görkezilen ölüleriň ýagdaýydy.

Elbetde, şol alty hakykat özara baglanyşyklydy, ýöne olar aýratynlykda ýol görkezijileri hökmünde kesgitlenildi. Käbirleri bu sanawa wagtyň geçmegini goşmak islemezler, emma açyk-aýdyň, köp adamlar 1844-nji ýylyň 22-nji oktyabrynyň pygamberligiň hakyky berjaý bolandygyny ret etdiler. Olar şol synagdan geçip bilmediler, bu bolsa, elbetde, soň gelen synaglar bilen göreşmäge olaryň ýoluny baglady. Hudaýyň synag ediş tertibi gaýta-gaýta ilerileýän bir tertip hökmünde ýüze çykaryldy; ol ilkinji berlen synagda ýeňiş gazanmagy talap edýär, şondan soňra bolsa adam indiki synaga gatnaşyp bilýär.

“Biz Sabat meselesi baradaky nury beýan edip başlanymyzda, Ylham 14:9–12-de beýan edilen üçünji perişdäniň habary barada anyk kesgitlenen düşüňjämiz ýokdy. Halkyň önüne çykanymyzda şaýatlygymyzyň esasy ýüki, beýik ikinji geliş hereketiniň Hudadan bolandygy, birinji we ikinji habarlaryň öňe çykandygy, üçünjisiniň bolsa berilmeli bolandygydy. Biz üçünji habaryň şu sözler bilen tamamlanýandygyny gördük: ‘Ine, mukaddesleriň sabyry şudur: olar Hudaýyň tabşyryklaryny we Isanyň imanyny saklaýarlar.’ Şeýle hem biz, häzirki görşümüz ýaly aýdyňlyk bilen, bu pygamberlik sözleriniň Sabat reformasy barada ýşarat edýändigini gördük; emma habarda agzalýan haýwanyň ybadaty nämedigi, ýa-da haýwanyň şekiliniň we nyşanyň nämedigi barada, bizde anyk kesgitlenen garaýyş ýokdy.

“Taňry Öz Mukaddes Ruhy arkaly Öz hyzmatkärleriniň üstüne nur saçdy, we bu mesele olaryň aňynda kem-kemden açyldy. Ony ýüze çykarmak, halka-halka baglanyşdyryp barlamak üçin

köp okuw we aladaly üns gerek boldy. Üns, alada we üznüksiz zähmet bilen bu iş öňe gitdi, tä habarymyzyň beýik hakykatlary dünýä aýdyň, özara baglanyşykly, kämil bir bitewilik hökmünde berlýänçä.

Men Elder Bates bilen tanyşlygym barada eýýäm aýdypdym. Men onuň hakykatdan-da hakyky mesihçi jenapdygyny, sypaýy we mähribandygyny gördüm. Ol maňa edil öz çagasy ýaly näziklik bilen garady. Meniň çykyşymy ilkinji gezek diňläninde, ol çuňňur gyzyklanma görkezdi. Men sözläp bolanymdan soň, ol ýerinden turup şeýle diýdi: “Men ynanmaýan Tomasdyryn. Men görnüşlere ynanamok. Emma eger şu agşam uýanyň gürrüň beren şaýatlygynyň hakykatdan-da bize gelen Hudaýyň sesi bolandygyna ynanyp bilsem, men dünýäde iň bagtly adam bolardym. Ýüregim çuňňur tolgunýar. Men çykyş edýäniň ýürekden sözleýändigine ynanýaryn, ýöne onuň bize gürrüň beren ajaýyp zatlarynyň oňa görkezilendigini düşündirip bilemok.”

“Nika girenimden birnäçe aý geçenden soň, ärim bilen bilelikde Meýn ştatynyň Topsham şäherinde geçirilen bir maslahata gatnaşdym; şol ýerde ýaşuly Bates hem bardy. Şol wagtda ol meniň görgülerimiň Hudaýdandygyny entek doly ynanan däl. Ol ýygnak örän uly gyzyklanmanyň döwri boldy. Hudaýyň Ruhy meniň üstümde boldy; men Hudaýyň şöhratynyň bir görgüsine alnandym we ilkinji gezek başga planetalary gördüm. Görgüden çykanymdan soň, gören zatlarymy gürrüň berdim. Şondan soň Ýaşuly B. menden astronomiýany öwrenip-öwrenmändigimi sorady. Men oňa astronomiýa barada hiç wagt seredendigimi ýadymda saklamaýandygymy aýtdym. Ol: ‘Bu Rebden’ diýdi. Men ony mundan öň hiç wagt beýle erkin we şat görmändim. Onuň ýüzi asman nury bilen ýagtyrady, we ol ýygnaga güýç bilen öwüt berdi.” Testimonies, 1-nji tom, 78–80.

Elbetde, bu taglymat synaglarynyň hemmesi özara baglanyşyklydyr, emma olar aýratynlykda bölünip bilinýän synaglardyr, we olar Hudaýyň gullaryna ýuwaş-ýuwaşdan açyldy. Ýedinji günün Sabatyny berjaý edýän, emma üç perişdäniň habaryny ret edýän köp ybadathanalar bar. Olar höküm çykarma işiniň 1844-nji ýylyň 22-nji oktyabrynda başlandygy baradaky hakykaty ret edýärler, ýöne şonda-da Sabaty berjaý edýärler. Bu taglymat synaglary özara baglanyşyklydyr, emma olar anyk alty synagy aňladýar.

Astronomiýa bilen doly tanyş bolan deňiz kapitany Jozef Beýtsiň ýaňy-ýakynda görkezilişi ýaly, ol öň ret eden Pygamberlik Ruhuny kabul etdi. 1844-nji ýylyň dekabrynda Ellen Waýt öz ilkinji görmüşini aldy we hereketiň içinde ýedinji synag geldi.

“Bibliýa siziň geňeşçiňiz bolmalydyr. Ony hem-de Hudaýyň beren şaýatlyklaryny öwreniň; çünki olar hiç wagt Onuň Sözüne garşy gelmeýär. Eger Şaýatlyklar Hudaýyň Sözüne görä geplemese, olary ret ediň. Mesih bilen Beliýar birleşip bilmez.” Selected Messages, book 3, 33.

Uly lapykeçilikden gysga wagt soň, Waýt uýa Mesihiň 1844-nji ýylyň 22-nji oktyabrynda mukaddes ýerden Iň Mukaddes ýere geçendigini kesgittän bir makalany makullady. Ol şol neşiri “her bir mukaddese” maslahat berdi.

“2300 günün ahyrynda arassalanmaly Mukaddesligiň Mesihiň hyzmatkärlik edýän Täze Iýerusalim Ybadathanasydygyna ynanýaryn. Reb maňa bir ýyldan hem gowrak wagt öň

görnüşde görkezdi: Dogan Crosier Mukaddesligiň arassalanmagy we ş.m. babatda hakykat nuryndady; hem-de Dogan C.-nyň 1846-njy ýylyň 7-nji fewralyndaky Day-Star, Extra-da bize beren düşüňjesini ýazyp beýan etmegi Onuň islegidi. Men her bir mukaddese şol Extra-ny maslahat bermäge Reb tarapyndan doly ygtyýarlydygymy duýýaryn.” A Word to the Little Flock, 12.

Onuň makullamagy, Krosýeriň Mesiheň İn Mukaddes Ýere geçişi baradaky beýanynda degişli bolupdy, emma şol makalada birnäçe ýalňyş taglymatlar hem bardy; şolaryň hatarynda mürtädit protestantçylygyň Daniel kitabyndaky “gündelik” diýen düşüňjäniň Mesiheň gullugyny aňladýandygy baradaky taglymaty hem bar eken. Şonuň üçin ol ilki 1850-nji ýylda neşir edilen, soňra bolsa Early Writings kitabyna girizilen bir düşündiriş ýazdy. Şol ýerde ol “hökmüň sagady” baradaky gykylygy berenleriň “gündelik” barada dogry garaýşa eýe bolandyklaryny görkezdi.

“Soň men ‘hemişelik’ (Daniel 8:12) bilen baglanyşyklykda gördüm welin, ‘gurbanlyk’ sözi ynsan paýhasy tarapyndan goşulypdyr we ol tekste degişli däldir; Reb bolsa onuň dogry düşüňjesini höküm sagadynyň çagyryşyny berenlere berdi. 1844-nji ýyldan öň, jebislik bar wagty, tas hemmeler ‘hemişelik’ barada dogry düşüňje boýunça birleşipdiler; emma 1844-nji ýyldan bäri ýüze çykan bulaşyklykda başga garaýyşlar kabul edildi, munuň yzyndan hem garaňkylyk we bulaşyklyk geldi.” Early Writings, 74.

Danyýl kitabyndaky “gündelik” baradaky mesele XX asyryň başlarynda Adventizmiň dönük protestantizmiň usulyýetine gaýdyp barmagynyň nyşanyna öwrüldi, we häzirki wagtda “gündelik” barada dogry Millerit düşüňjesi Adventizmiň teologlary tarapyndan ret edildi. Bu düşüňje, Waýtyň uýa Milleritleriň “gündeligi” butparazlygyň şeytani güýji hökmünde kesgitlemekde dogry bolandyklaryny aýyk-aýdyň görkezendigine garamazdan, ret edildi. Olar “gündelik” baradaky hakykaty diňe bir onuň ylhamly tassyklamasy bilen, ýagny Milleritleriň düşüňjesiniň dogrudygyny goldamagy bilen çapraz gelmek arkaly däl, eýsem “gündeligiň” Mesihiň mukaddes ýer hyzmatyny aňladýandygyny öwredýän ýalan taglymatyň “asmandan kowlan perişdeler” tarapyndan getirilendigini onuň göni we anyk beýan etmegine-de aç-açan garşy gelmek arkaly ret etdiler!

“Şol ýerde Dogan Daniells bardy, onuň aňynda duşman işleýärdi; hem-de seniň aňynda we Presbyter Preskottuň aňynda asmandan kowlan perişdeler işleýärdiler.” Manuscript Releases, 20-nji tom, 17.

Adwentizmiň häzir öz “ertek naharlarynyň” biri hökmünde ulanýan zadyny onuň çuňňur ret etmegi şeýle derejede berkti, çünki Daniells bilen Prescott şeytany güýçleriň nyşany bolan zady (butparazlygy) aldylar-da, şol nyşany Mesihiňkine (Onuň mukaddes öýdäki gullugyna) degişli etdiler. Bu, taglymat boýunça sekizinji synagy emele getirýär.

1863 ýylda alyp barýan taryhda dokuzynjy synag 1850-nji ýylda Habakugyň ikinji tablisasynyň taýýarlanylmagydyr. 1843-nji ýylyň öňdebaryjy çyzgysy 1842-nji ýylda taýýarlanylady we diňe Mesihiň 1843-nji ýylda dolanjagyny öňünden aýdandygy sebäpli 1843 çyzgysy diýlip atlandyrylýar. Habakugyň ikinji tablisasyny taýýarlamak baradaky buýruk 1850-nji ýylda White uýa berildi. Habakugyň iki tablisasynyň taýýarlanylmagy birinji we ikinji perişdeleriň taryhyny üçünjiniň taryhy bilen baglanyşdyrýar. Onuň agtygynyň onuň durmuşy we işi baradaky

terjimehalynda, ol 1850-nji ýylyň çyzgysynyň taýýarlanylmagyna alyp baran wakalaryň umumy synyny berýär. Muny etmek üçin ol White uýanyň degişli belliklerini saýlap alýar we şol umumy syna öz düşündirişini goşýar.

“Nikols doganyň öýüne gaýdyp gelenimizde Reb maňa bir görnüş berdi hem-de hakykaty tagtalaryň üstünde aýdyň beýan etmelidigini görkezdi; bu bolsa öňki iki habaryň hem tagtalaryň üstünde aýdyň görkezilmegi arkaly, üçünji perişdäniň habary bilen köpleriň hakykaty kabul etmegi üçin karar etmegine sebäp bolar.—Hat 28, 1850.

“Bu görüşde oňa şeýle-de Jeýms Uaýta neşir etmegi dowam etdirmek üçin gaýrat berjek zat görkezildi:

Mundan başga-da, men kagyzyň çap edilmeginiň habarçylaryň gitmegi ýaly zerurdygyny gördüm, sebäbi habarçylara özleri bilen alyp gitmek üçin, diňleýänleriň eline berer ýaly häzirki hakykaty özünde jemleýän bir kagyz gerek; şonda hakykat aňdan solup gitmezdi. Şeýle hem, şol kagyz habarçylaryň baryp bilmejek ýerlerine barardy.—Ibid.

“Täze çyzgynyň üstünde iş derrew başlandy, we Jeýmsiň indiki aýda neşir eden Present Truth sanynda bu barada doganlara habar bermäge mümkinçilik berildi:

“Çyzgy. Häzirki hakykaty aýdyň görkezmek üçin hasaplanyp düzülen, Danyýel bilen Ýahýanyň görnüşleriniň hronologik çyzgysy häzir Massachusetts ştatynyň Dorçester şäherinden dogan Otis Nikolsuň gözegçiliginde litografiýa edilýär. Häzirki hakykaty öwredýänlere bu çyzgy örän uly kömek berer. Çyzgy barada goşmaça maglumat soňra berler.—Present Truth, November, 1850.”

1851-nji ýylyň ýanwar aýynyň ahyryna çenli çyzgy taýýar bolupdy we ol 2 dollara mahabatlandyryldy. Jeýms Waýt ondan öränrazy boldy we ony “Hudaýyň üçünji perişdäniň habaryny bermäge çagyranlaryna” muft hödürledi (Review and Herald, January, 1851). Käbir sahy sadakalar neşir çykadjylaryny ýapmaga kömek edipdi.” Arthur White, Ellen G. White: The Early Years, 1-nji jilt, 185.

1843-nji ýylyň çyzgysy hakynda aýdanda, Waýt uýa onuň Hudaý tarapyndan gönükdirilendigini ýazypdy.

“Reb maňa 1843-nji ýylyň çyzgysynyň Öz eli bilen gönükdirilendigini, onuň hiç bir böleginiň üýtgedilmeli däldigini görkezdi; sanlaryň hem Onuň isleýşi ýaly bolandygyny. Onuň eliniň käbir sanlardaky bir ýalňyşyň üstünde bolup, ony gizländigini, şonuň üçin-de Onuň eli aýrylýança hiç kimiň ony görüp bilmändigini.” Review and Herald, 1850-nji ýylyň 1-nji noýabry.

Ol 1850-nji ýylda başga bir diagrammany taýýarlamak baradaky buýruk bilen baglanyşykly ýagtylygy ýazga geçirende, ol 1843-nji ýylyň diagrammasy barada berlen şol bir ylahy tassyklamany 1850-nji ýylyň diagrammasyna hem berdi, şol bir wagtyň özünde bolsa şol döwürde taýýarlanylýan beýleki diagrammalaryň Reb tarapyndan kabul edilmeýändigini hem görkezdi. Täze bir diagrammany taýýarlamak baradaky buýruk, täze bir neşiri çap etmek baradaky buýruk bilen utgaşdyrylypdy.

“Meniň görşüme görä, çyzgy taýýarlamak işi bütinleý nädogry bolupdyr. Ol Dogan Rhodes tarapyndan başlanyp, soňra Dogan Case tarapyndan dowam etdirilipdir. Perişdeleri we şöhratly Isany şekillendirmek üçin gelşiksiz, ýürek bulanýan şekilleri döretmäge we çyzgylary taýýarlamağa serişdeler sarp edilipdir. Men şeýle zatlaryň Hudaýyň nazarynda ýakymсыздыгyny gördüm. Men Dogan Nichols tarapyndan neşir edilen çyzgy işinde Hudaýyň bardygyny gördüm. Men Mukaddes Kitapda bu çyzgy barada pygamberlik bardygyny gördüm, we eger bu çyzgy Hudaýyň halky üçin niýetlenen bolsa, eger ol biri üçin ýeterlik bolsa, onda ol beýlekiler üçin hem ýeterlikdir; we eger birine has uly ölçegde täze çyzgy çekilmegi zerur bolan bolsa, onda beýlekileriň hemmesine hem edil şonça zerurdyr.

Men gördüm ki, Dogan Case-de başga bir çyzgyny isledýän bimaza, ynjalyksyz, kanagatlanmadyk, nankör bir duýgy bardy. Men gördüm ki, bu reňklenen çyzgylar ýygnağa ýaramaz täsir etdi. Bu, ýygnağda ýeňles, samansow, ýaňsa alyjy bir ruhuň bolmagyna sebäp boldy.

“Men Hudaý tarapyndan tabşyrylan çyzgylaryň, hatda düşündirişsiz hem, aňa oňat täsir edýändigini gördüm. Çyzgylardaky perişdeleriň şekillendirilişinde ýagty, gözəl we asmana mahsus bir zat bar. Aň, tas duýulmazlyk bilen, Hudaýa we asmana tarap ugrukdyrylýar. Emma taýýarlanan beýleki çyzgylar aňy ýigrenç duýgusyna iterýär we ony asmandan has köp ýere gönükdirýär. Perişdeleri şekillendirýän suratlar asman mahluklaryna garanda has köp jyns görnüşine meňzeýär. Men gördüm ki, şol çyzgylar ençeme günler we hepdelerdir Dogan Keýsiň aňyny eýeläpdir; şol wagtda ol Hudaýdan asman hikmetini gözlemeli, Ruhuň merhemetlerinde we hakykatyň biliminde ösüp barýan bolmalydy.

“Men doganlaryň çykarylmagyna sarp edilip, biderek edilen serişdeleriň broşýuralary we ş.m. neşir edip, hakykaty doganlaryň önünde aýdyň beýan etmäge sarp edilen bolandygyny gördüm, onda bu örän köp peýda getirip, jynslary halas ederdi. Men dogan ýasamak işiniň gyzyrma ýaly ýaýrandygyny gördüm.” Manuscript Releases, number 13, 359; 1853.

Ol açyk-aýdyňlykda şeýle diýýär: “Hudaý Nikols doganyň [1850-nji ýyldaky] çyzgysynyň neşir edilmeginde bardy,” hem-de “Mukaddes Kitapda bu çyzgy barada bir pygamberlik [Habakkuk, ikinji bap] bardy.” Şeýle hem ol, “Hudaý tarapyndan buýruk edilen” “çyzgylaryň” [köplük sanda; 1843 we 1850] “hatda düşündirişsiz hem akyla oňaly täsir edendigini” kesgitledi. Habakkukyň ikinji baby Milleritlere görnüş-i tablisalarda (köplük sanda) aýdyň etmegi buýurdy, şeýdip iki çyzgyny okaýan adam Hudaýyň Sözüniň içinde o tarapa-bu tarapa ylgaýardy. Ylahy çyzgylara goşmaça düşündirişler gerek däl; bu bolsa Uriýa Smitiň 1863-nji ýyldaky galp çyzgysynda bolşy ýaly däl.

Reb maňa jogap berip, şeýle diýdi: “Wahyny ýaz, ony tagtalarda aýdyň et, ony okaýan adam ylgap bilsin.” Habakkuk 2:2.

Onunjy synag bu makalanyň üns merkezidir. Musanyň Sanlar kitabynyň on dördünji babynda ýatlaýan on synagy barada ýewreý alymlary we beýleki ylahyýatçylar Gyzyň deňzinden halas edilişden tä on içalynyň gozgalaňyna çenli bolan taryhdaky haýsy wakalaryň şol synaglary aňladyp biljekdigi hakynda dürli çaklamalary öňe sürýärler. Şol taryhdaky gozgalaňlar saýlap almak üçin birnäçe görnüşleri berýär, emma onunjy synagyň çölde kyrk ýyllyk kem-kemden ölüm döwrüniň

başlangyjyny belleýändigi gürrüňsizdir; şol döwrüň dowamynda jogapkärçilik ýaşyna ýeten gozgalaňçylaryň hemmesi ölýänçä.

Şonuň ýaly-da, käbirleri meniň bu on taglymat synagyny saýlap alşym barada garşy çykyp bilerler, çünki meniň bu ýerde beýan edýänimden has gowy görünýän dürli görnüşler bolup biler. Şeýle-de bolsa, onunjy we iň soňky synag, on ıçalynyň gozgalaňy nähili aýdyň bolan bolsa, şonça-da aýdyňdyr. Bu, Lewiler 26-daky ýedi wagty ret etmekdi. Bu kesgitlemäni goldaýan birnäçe pygamberlik subutnamalary bar.

Soňky makalada biz Lewiler 26-daky ýedi wagtyň Laodikeýa adventizminiň onunjy we ahyrky şowsuzlygydygyny tassyklaýan şol pygamberlik şaýatlaryny kesgitlemäge başlarys.

“Haçan-da Hudaýyň güýji nämäniň hakykatdygyna şaýatlyk edýän bolsa, şol hakykat hemişelik hakykat bolup galmalydyr. Hudaýyň beren nuruna garşy gelýän soňraky çaklamalara ýol berilmeli däldir. Adamlar Mukaddes Ýazgylara özüleri üçin hakykat ýaly görünýän, emma hakykat bolmadyk düşündirişler bilen çykarlar. Şu wagt üçin hakykaty Hudaý ynanjymyzyň binýady hökmünde bize berdi. Nämä hakykatdygyny bize hut Özi öwretdi. Biri çykar, soň ýene biri, Hudaýyň Öz Mukaddes Ruhunyň aýan edişi arkaly beren nuruna garşy gelýän täze nur bilen çykar.”

Bu hakykatyň berkarar edilmeginde gazanylan tejribäniň içinden geçenlerden henizem ýaşayan az sanly adam bar. Hudaý olaryň ömrüni, edil resul Ýahýanyň ömrüniň ahyryna çenli edişi ýaly, özüleriniň içinden geçen tejribelerini ýaşayşlarynyň soňuna çenli gaýtalap-gaýtalap gürrüň bermekleri üçin mähir bilen gorap saklady. Ölümde ýykylyp giden baýdak göterijiler bolsa, öz ýazgylarynyň gaýtadan neşir edilmegi arkaly sözlemelidirler. Maňa şeýle görkezildi: olaryň sesleri hut şeýle eşidilmelidir. Olar şu döwür üçin hakykatyň nämäni emele getirýändigini barada öz şaýatlyklaryny bermelidirler.

“Imanymyzyň aýratyn nokatlaryna garşy gelýän habary getirýänleriň sözlerini kabul etmeli däldiris. Olar Mukaddes Ýazgylaryň köp sanlysyny bir ýere ýygnap, öz öňe sürýän nazaryýetleriniň töweregine subutnama hökmünde üýşürýärler. Bu geçen elli ýylyň dowamynda gaýta-gaýta edilip gelindi. Mukaddes Ýazgylar Hudaýyň Sözi bolup, hormatlanylmaladygyna garamazdan, eger olaryň şeýle ulanylyşy Hudaýyň şu elli ýylyň dowamynda goldap gelen binýadyndan bir sütünini süýşürýän bolsa, bu uly ýalňyşlykdyr. Şeýle ulanylyşy edýän adam, Hudaýyň halkyna gelen öňki habarlara güýjüni we täsirini beren Mukaddes Ruhun ajaýyp subut edişini bilýän däldir.” Selected Messages, book 1, 161.